

Bodil Malmsten är författare, dramatiker, kulturskribent. Och Afghanistanfadder. Här berättar hon själv om sitt engagemang.

Stor by, liten by, närförort, nära och aldrig långt ifrån

D en globala byn – när förstod jag hur global den är? Från början.

För att varenda söndag, så länge jag minns, fick Åsa, min syster och jag varsin slant av mormor, vår mamma, att lägga i sparbössan för barn i fjärran länder på söndagsskolan, barn utan mat, inga filtare och inga läseböcker.

Alltid denna slant till barn som inte har i fjärran länder, dessa mina minsta, enligt mormors Jesus, alla ska få mat och lära sig läsa och tvätta händerna.

Jordgloben lyste på moffas, min morfars, skrivbord innan jag kunde prata. Så här stor är jorden och härlig för vissa, så här små är vi, spring och lägg pengarna i insamlingsbössan till dem i främmande länder som har det sämre.

Bara nån generation, några byar bort.

Samma by som den där vår mamma blev född på lagårdskammaren, fem små syskon som mormors mamma hade fött där, utan barnmorska på vintern, som i Afghanistan, snön lika djup överallt för bara två generationer sedan och inte så mycket som en traktor uppför backarna, ingen snöplog, bara pulsa genom snön till skolan och lära sig läsa och skriva och räkna i hela sitt liv tills hon dog på ålderdomshemmet i Hackås, vår mormor. Så nära för min syster och för mig och mamma som

liten när lungsoten tog två små systrar, granris lades på kistan, helt nyligen.

Nära och nära inpå.

VATTEN OCH ÄRTERBRÖD, ärter från ärterbingen för det var nödår och boskapen dog och grödan slog fel, potatisen frös, yes indeed. Så morfars bröder, våra gammalfarbröder, emigrerade till Kanada eller Minnesóta, Amerika. En blev fattig och hemskreligiös, never ett öre i en insamlingsbörssa, som alltid mamma med sin Jesus, min syster och jag som stoppade ner slanten, den andra gammalfarbrorn blev rik på Real Estate i Seattle. Så rik att han kunde ta Amerikabåten hem till byn och hälsa på med amerikafurun i bisampåls och klackskor på bygatan, och Åsa, min syster, och jag fick tuggummi från the US of A, det var mitt i Koreakriget.

Och fast han var så rik på Real Estate i Seattle blev den amerikagammalfarbrorns söner skjutna till döds i Koreakriget.

OCH MOMMA med sin fruktan för ryssen från första världskriget, ryssen kommer, så kan det gå som för finnarna, att ryssen kommer till byn och våldtar kvinnorna, bränner ner ladorna och slaktar fåren och tvingar oss prata ryska och förråda vårt språk.

Bodil Malmsten.

Men det kom inga ryssar till vår by.
Sådan tur hade vi.

Inte ens andra världskriget kom vi med i tack vare morfar, vår moffa, att han tog skidorna över fjällen om natten till Norge och motståndsmännen sprängde iväg tyskarna från Narviks hamn så gott det gick.

Det kom inga tyskar till oss, det var lugnt och mamma vävde trasmattor och kokade älgkött i tryckkokaren som kommit med postorder för kriget var över igen. Fast det aldrig är över eller tar slut.

Men vi slapp undan med ransonering av gummistövlar, tobak och socker, vi kom undan igen, vi har det inte fett, ständigt och jämt att vi inte hade det så fett, fast ändå – vi har det bättre.

Jämfört och insamlingsbössan på disken till Kooperativabutiken, klirrandet av kronan som läggs i för att barn i främmande länder ska få födas och lära sig läsa och räkna, slanten i insamlingsbössan. I stället för ner i långbyxfickan och sedan sitta i smyg bakom stugknuten med köpegodis och skam. För om sanningen ska fram, och det ska den ibland om än med långa mellanrum – det hände att jag tog pengarna själv och barnen i fjärran länder fick aldrig lära sig läsa och svälte ihjäl.

Jag visste det.

Och det var mitt fel.
Som det är.

SÅ GÅR DET PÅ, cirkeln varken vidgas eller blir mindre.

Avstånden krymper inte, för de har aldrig funnits, vissa har och andra har inte, några delar med sig medan andra sitter bakom husknuten i dyra skor och har ont i magen.

Numer har jag autogiro som dras av sig själv – det vill säga av banken – automatiskt och utan kval varje månadsskifte till Läkare utan Gränser, Svenska Afghanistankommittén och andra organisationer som går att lita på jämfört med mig själv.

Det händer att jag känner en väldig skam för att jag inte lämnar mitt bekväma liv och blir biståndsarbetare, men så tänker jag att det finns barn som får födas och finnas med hjälp av mitt lilla bidrag.

Barn som Sarjana och Saeema som får lära sig läsa och skriva och räkna sina höns och några får i Wardak i Afghanistan och annorstädes.

Sen skäms jag igen, men ändå.

Alla har rätt att fylla år och en marsipanros på tårtan meddelst autogiro. •

Bodil Malmsten